

# ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ В СУСПІЛЬСТВІ, ЯКЕ НАВЧАЄТЬСЯ



ЦІППО

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ І  
ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ  
Левченко В.В. к.ф.н., доц.

# Ідея освіти дорослих



**Праці Платона, Конфуція,  
Сократа, Аристотеля, Сенеки  
й інших видатних мислителів.**



**Погляди Вольтера, Руссо -  
досягнення вершини  
розвитку людини.**



**Народна мудрість - прислів'я,  
приказки різних народів.**

# Актуальність ОВЖ

- **СВІТОВИЙ ДОСВІД**

- Інтелектуальний потенціал – рівень освіти і науки найбільш вагомий показник вимірюванням рівня розвитку країни.

- **УКРАЇНА**

- 1. Вплив на соціально-економічні процеси в країні
- 2. Зубожіння населення (за межею бідності понад 80% населення; у категорії “бідних” – і фахівці з ВО ); падіння статусу багатьох інтелектуальних професій.
- 3. Старіння нації (кожен 5-ий українець – літня людина у віці від 60 і старше).
- 4. Військова агресія на сході України (понад 1 000 000 переселенців; воїни АТО, які потребують реабілітації, професійної перепідготовки).

## Освіта дорослих – феномен, характерний для високорозвинених країн світу.

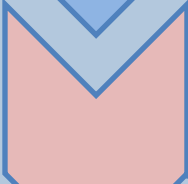
Її доцільність є загальновизнаним фактом, оскільки переважна більшість країн у певному сенсі своїм технологічним, соціокультурним і економічним прогресом зобов'язані ОД.

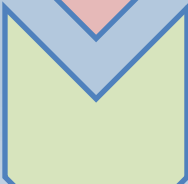
Так само як і вектор свого подальшого соціально-економічного зростання вони репрезентують через її розвиток.



# Групи країн за кількістю дорослих, які навчаються

- 
- Країни, де понад 50 % населення беруть участь у різних освітніх процесах (Данія, Фінляндія, Ісландія, Норвегія, Швеція)

- 
- % дорослих, які навчаються становить 35-50%, це ангlosаксонські країни (Австралія, Канада США, а так же Австрія, Люксембург, Голандія, Швейцарія)

- 
- % дорослих, які навчаються - 20-35% (країни північної Європи – Бельгія, Німеччина, Італія, а також – Чехія)

- 
- до 20% - країни південної Європи, окремі країни східної Європи, а також Чили



**Серед показників, за якими вимірюється рівень розвитку країни, найбільш вагомим є інтелектуальний потенціал, тобто рівень освіти і науки**

**ЮНЕСКО - достатнього рівня національного добробуту, світового стандарту можуть досягти лише ті країни, в яких **40-60% працездатного населення матимуть вищу освіту****

**Визнано, аби будь-які соціально-економічні, політичні реформи набули незворотного характеру й були ефективно реалізовані, необхідно принципово по-новому (за змістом, характером) **перенавчити не менш як 25% дорослого, працездатного населення.****

# Особливість сучасності – невизначеність

«вислизаючий світ» (Е. Гідденс)

епоха «нової невизначеності» (Ю. Хабермас)

«кінець знайомого світу» (І. Валлерстайн)

**Готовність  
до ситуації  
невизначеності**

**Зміна поглядів  
на ціннісну  
систему**

**Складність і  
Багатомірність**

«готовність до події»,  
як визнання  
нової можливості –  
**позитивний потенціал  
для особистісного  
розвитку**

•забезпечення  
цілісності;  
•его-ідентичність;  
•прийняття  
відповідальності;  
•вироблення  
суб'єктивних  
критеріїв  
**екзистенційний шлях**

•різні способи  
реагування  
•різні можливості  
для розвитку  
•нові смисли  
**саморозвиток  
особистості**

# Філософсько-педагогічна ідея освіти дорослих

**СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ  
ДОСВІД**

**Цілеспрямоване  
засвоєння  
соціокультурного досвіду  
з використанням  
надбань  
усіх ланок освіти**

**УМОВИ НАВЧАННЯ**

**Дотримання  
принципів освітньої  
політики,  
спрямованої на  
створення умов для  
навчання протягом  
життя**

**ОСОБИСТІСТЬ**

**Особистість,  
її бажання й  
прагнення  
розвитку**



# Швидкоплинність змін сучасного суспільства вимагають формування особистості:

Здатної до  
сприйняття  
змін

Усвідомлення  
суспільних  
перетворень

Сприйняття  
змін як  
суспільної  
норми



Все реальне життя – це зустріч.

М.Бубер

# Освіта – це суспільно-організований і нормований процес передачі попереднім поколінням соціально значущого досвіду.

Під змістом «освіта» розуміють зміст триєдиного цілісного процесу, який характеризується:

*по-перше, засвоєнням досвіду попередніх поколінь,*  
*по-друге, вихованням типологічних якостей особистості,*  
*по-третє, розумовим і фізичним розвитком людини.*



# ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ

**Складова неперервної освіти, мета якої соціально-економічна адаптація дорослої людини до перетворень, що відбуваються у суспільстві, пролонгований процес і результат розвитку і виховання особистості засобами реалізації освітніх програм і послуг упродовж життя.**



# Форми освіти дорослих

•Пов'язана зі сферою захоплень, творчістю

•структуровані програми, які формально не визнаються національними системами

•відбувається у будь - якому місці

•необов'язково закінчується отриманням диплому

•відвідування клубів, гуртків, лекторіїв, секцій



Регламентується з боку держави

- у спеціальних освітніх установах
- включає звичайну систему професійної освіти та різноманітні курси перепідготовки і підвищення кваліфікації
- отримання загальновизнаного диплому або свідоцтва

Освіта в процесі спілкування, читання, осмислення досвіду

- за межами стандартного освітнього середовища;
- реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі;
- самоосвіта; відвідування бібліотек, театрів, музеїв
- людина перетворює освітні потенціали суспільства в дієві чинники свого розвитку

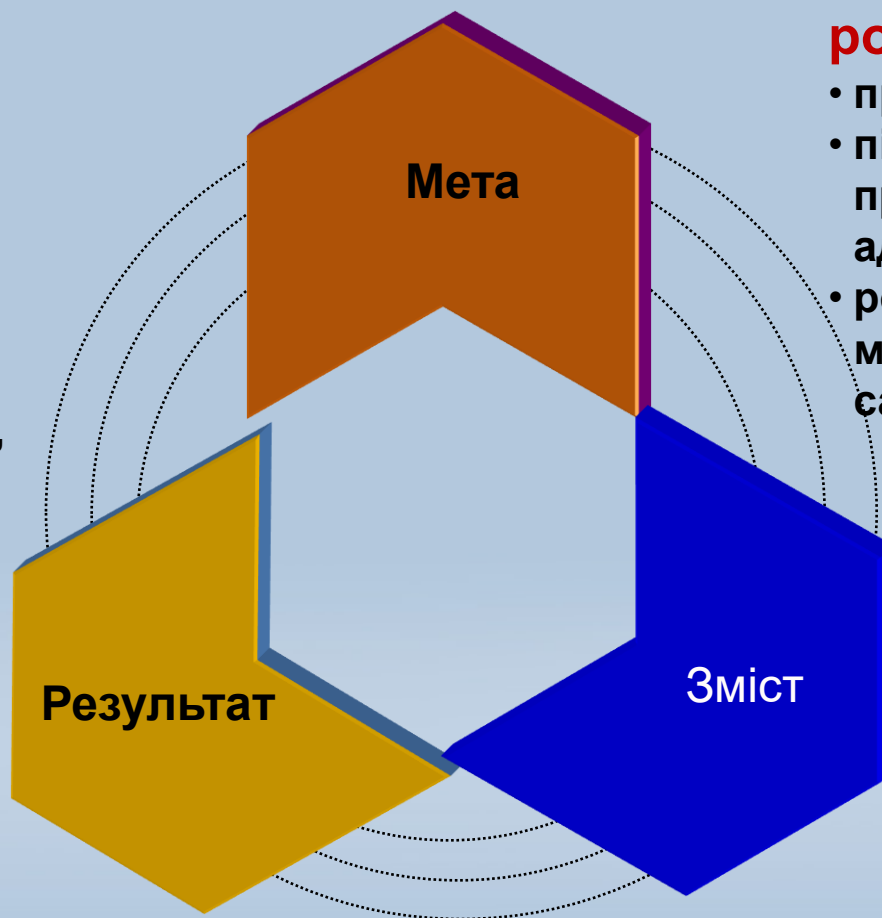
# Формальна та неформальна освіта



# Освіта дорослих - система

## особистість

- яка розвивається, підготовлена до універсальної діяльності,
- має сформовані пізнавальні запити, духовні потреби,
- здатна самостійно планувати і реалізовувати цілі



## розвиток особистості

- протягом життя,
- підвищення її професійної й соціальної адаптації в суспільстві;
- розвиток її здатностей і можливостей, самоудосконалення

## розвиток суспільства

орієнтований на професійну кар'єру, розвиток особистісних навичок і якостей, інших сфер соціальної практики



# Основні ознаки класичного та посткласичного навчання

## Класичне навчання

Масовість навчання, індустріальний характер, поточність

Тривалість і стабільність знання, програм і методів навчання

Традиційність, стабільність, відсутність оновлення

Дискретність освіти, отримання знання в молоді роки

Авторитарна організація освітніх систем та інституцій (централізація, ієрархія, жорстка нормативність, авторитаризм)

Формування професійних знань, умінь і навичок

Формування нормативної особистості, тобто яка засвоює норми суспільства і володіє ними

Освіта виступає як мета і засіб досягнення індивідуумом інших цілей

## Посткласичне навчання

Індивідуальність, персональність, разовість підготовки в невеликих серіях

Постійні зміни в системі знань, програмах і методах

Готовність до інновацій

Неперервна освіта упродовж всього життя

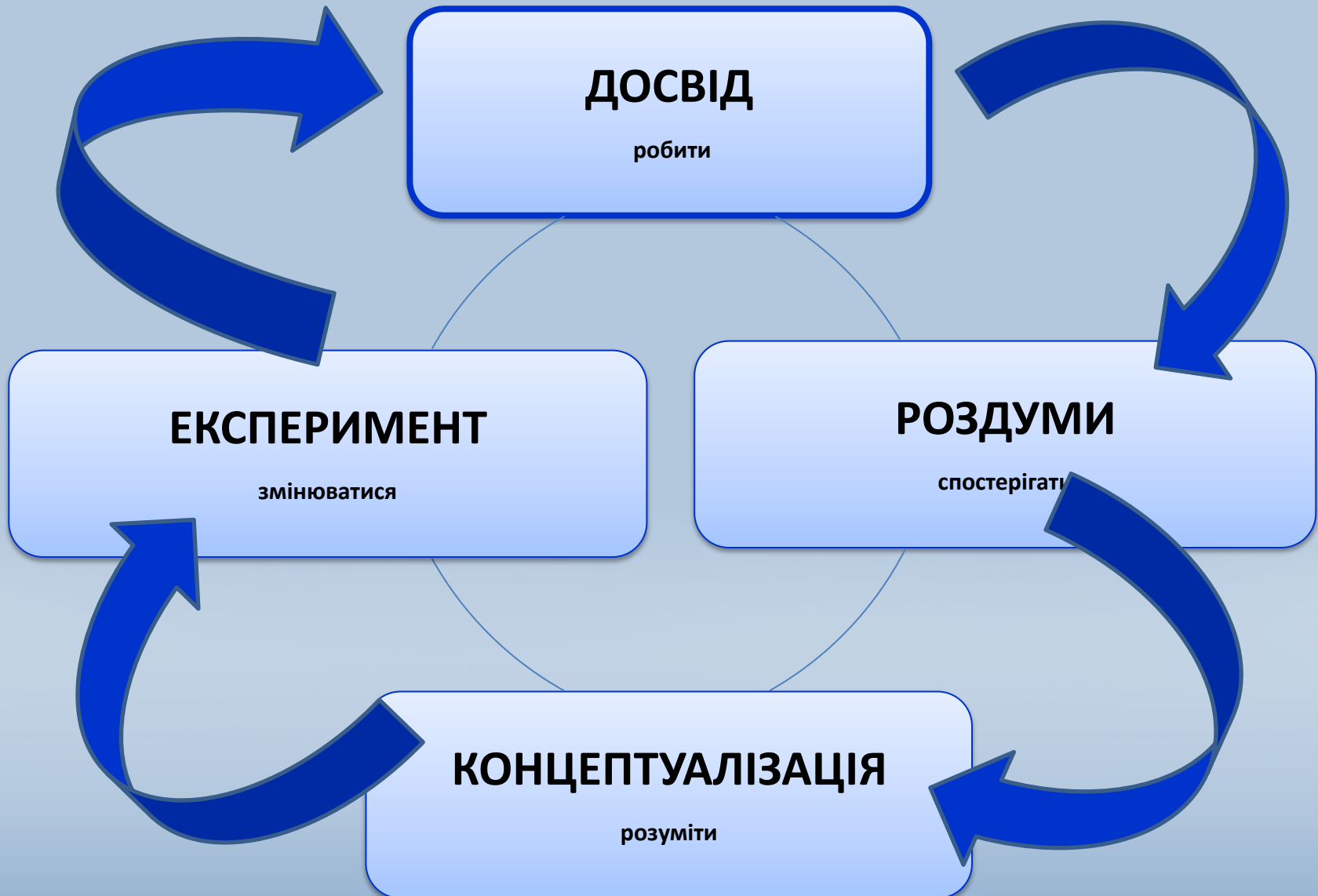
Демократизація освітньої системи (децентралізація, автономізація, координація, гнучкість нормативів, демократизм)

Формування здатності до творчості, розвиток здібностей, умінь і навичок переробки та використання інформації

Формування індивідуально неповторної творчої особистості, якій властиві потенціал саморозвитку, системи цінностей та мотивації

Освіта виступає самоціллю та сенсом життєдіяльності індивіда

# Цикл навчання



# Мій власний досвід навчання

*чим цей досвід був цінний для Вас?*

*що вдалося, а що – ні?*

*що хотілося б реалізувати в подальшому?*



# МЕТОДИ ОД

- WORLD CAFE
- PRES
- АКВАРІУМ
- ZOOM
- ПЕРЕГОРНУТИЙ КЛАС
- ЖИВА КНИГА
- РЕФЛЕКСІЯ
- ВПРАВИ

## Спілкування



- ХАКАТОН
- ФАСИЛІТАЦІЯ
- МЕТА-ПЛАН
- ПРОЕКТИ
- PHOTO VOICE
- ДІЛОВА ГРА
- 7 КАПЕЛЮХІВ
- КЕЙС

## Взаємодія



- ІНСТАЛЯЦІЯ
- ЖИВІ СКУЛЬПТУРИ
- АРТ- БУК, СКРАПБУКІНГ
- ТРЕЙЛЕР ДО ТЕМИ
- ІНФОГРАФІКА
- КАРТИ ПАМ'ЯТІ
- МЕТОД "ГАМБУРГЕР"

## Візуалізація



**Яка цільова аудиторія ОД?**

**Які є критерії доступності ОД?**

**На базі яких установ доцільно надання освітніх послуг для дорослих?**



# Завдання освіти дорослих:

1. Приведення обсягів і змісту освіти дорослих у **відповідність із поточними та перспективними потребами сучасного суспільства.**
2. **Розширення освітніх послуг;** розвиток міждержавного інформаційного обміну у сфері освіти дорослих; підвищення **професійної і громадянської компетентності.**
3. **Розширення доступності** загальної, допрофесійної і професійної освіти, інших освітніх програм для різних груп населення, у тому числі й безробітних, осіб із обмеженими можливостями, осіб третього віку та осіб, які за певних обставин позбавлені можливості бути активними учасниками соціального, економічного й культурного життя суспільства тощо.
4. Забезпечення органічної **єдності з усіма ланками безперервної освіти шляхом урахування потреб ринку праці.**
5. **Відродження просвітницької діяльності,** спрямованої на підвищення загальної культури і соціальної активності дорослого населення.
6. Підвищення умов і якості навчання дорослих для задоволення **освітньо-культурних потреб особистості;** забезпечення доступності, високої якості освіти.
7. Розвиток **міжнародного співробітництва** в галузі освіти дорослих.




# НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОД

- **1.** Правове забезпечення.
- 2.** Управління.
- 3.** Організаційне та науково-методичне забезпечення.
- 4.** Економічне забезпечення.



# Сучасні тенденції дорослості



**Тенденція  
уникнення  
прийняття  
відповідальності  
за зміст  
власного життя.**

**Масовий  
затяжний  
характер  
формування  
ідентичності.**

# Внутрішні перепони щодо включення дорослих в освітні процеси



# **Дорослі вчаться ефективно...**

## **1. Коли мають мотивацію до навчання:**

**найважливішим джерелом мотивації є потреби та інтереси учасників, тому слід довідатись про дійсні потреби, постійно на них посилатися, створювати можливості для їхнього забезпечення.**

# **Дорослі вчаться ефективно...**

## **2. У приязному комфортному середовищі**

- Прагнення до взаємодії.**
- Пояснення плану заняття та характеру очікування, що забезпечить відчуття безпеки.**
- Надання позитивного зворотного зв'язку, оцінювання зусиль, підкреслення досягнень.**

# Дорослі вчаться ефективно...

3. Коли використовуються методи, які відповідають різним стилям і засобам навчання

- **Говори** до учасників з аудиторним сприйняттям.
- **Пиши** на плакатах для людей із зоровим сприйняттям.
- **Застосовуй** симулятивні ігри, вправи для практиків.



# **Дорослі вчаться ефективно...**

## **4. Коли використовуються їхні знання й вміння**

**Розвивайте те, що дорослі вже вміють і знають.**

**Створіть можливість обміну досвідом.**

# **Дорослі вчаться ефективно...**

## **5. Коли мають почуття контролю над процесом навчання**

**Створіть такий клімат, щоб учасники навчання самі окреслили свої потреби, очікування та сформулювали власні цілі.**

**Після кожного заняття запитуйте про оцінювання застосованих методів і змісту.**

**Намагайтеся реалізувати очікування учасників.**

# Післямова

Чому неформальна освіта стає дедалі популярнішою серед дорослих людей?



Чим відрізняються тренер, модератор, фасилітатор,



Як поєднувати всі ці ролі?



Як спланувати тренінг? Які складові повинні бути обов'язково?



Як керувати груповою динамікою?



Які онлайн-ресурси та інструменти допомагають в освіті дорослих?

# Основна література

- Андрущенко В. Філософія як теорія та методологія розвитку освіти / В. Андрущенко, Л. Губерський // Філософія освіти: пошук пріоритетів: у 7 кн. – К. : «МП Леся», 2012. – кн.. 3. – 568 с.
- Балл Г.О. Сучасний гуманізм і освіта: Слцiально-фiлософськi та психолого-педагогiчнi аспекти / Г.О. Балл. – Рівне : «Ліста-М», 2003. – 123 с.
- Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление / В. И. Вернадский. - М. : Наука, 1991. – 273 с.
- Вершловский С.Г. Непрерывное образование (историко-теоретический анализ феномена) / С.Г. Вершловский. – СПб : Санкт-Петербургская академия постдипломного образования, 2007. – 148 с.
- Гершунский Б.С. Философия образования для XXI века (В поисках практико-ориентированных образовательных концепций). – М. : Изд-во Совершенство, 1998. – 607 с.
- Кремень В. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати / В. Кремень. – К. : Грамота, 2005. – 448 с.
- Лук'янова Л. Б. Концепція освіти дорослих в Україні / Л. Б. Лук'янова. – Ніжин : ПП Лисенко М.М., 2011. – 24 с.
- Освіта дорослих: бібліографічний покажчик / упорядник Л.Лук'янова. – Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України; Українська Асоціація освіти дорослих. – Київ ; ТОВ «ДКЦ-Центр», 2016. – 144 с.

## Додаткова література

- Ананьев Б. Г. Некоторые проблемы психологии взрослых / Б. Г. Ананьев. – М. : Знание, 1972. – 32 с.
- Бодалев А. А. Вершина в развитии взрослого человека: характеристика и условия достижения / А. А. Бодалев. - М. : Знание, 1998. – 387 с.
- Змеев С.И. Андрогогика. Основы теории, истории и технологии, обучения взрослых / С.И. Змеев. – М. : ПЕР СЭ, 2007. – 272 с.
- Зязюн І.А. Філософія педагогічної дії: монографія / І.А. Зязюн. – Черкаси : ЧПУ ім.. Б.Хмельницького, 2008. – 608 с.
- Кириченко А. В. Современные психологические технологии влияния на личность в профессиональных целях / Науч. ред. А. А. Деркач. – М. : Наука, 2003. – 237 с.
- Освіта дорослих: термінологічний словник / Л.Лук'янова, О. Аніщенко. – К.; Ніжин: Видавець Лисенко М.М., 2014. – 125 с.

## Інформаційні ресурси

- 
- Освіта дорослих : теоретичні і методологічні засади : [монографія] / авт. Кол.: Л.Б. Лук'янова, Л.Є. Сігаєва, О.В. Аніщенко та ін. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 272 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/11193>
- Энн И. А. Концепция «обучающего региона» как способ обретения идентичности в обществе знания. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http://www.culturalnet.ru/main/congress\\_person/1484](http://www.culturalnet.ru/main/congress_person/1484)

**ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!**

